

רע"פ 6297/15 - אייל בכר נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 6297/15

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן

המבקש: אייל בכר

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 4.8.2015 בעפ"ת 38721-05-15 שניתן על ידי כבוד השופט הבכיר צ' סגל; ובקשה לעיכוב ביצוע

בשם המבקש: עו"ד איתמר בן-עמי

בשם המשיבה: עו"ד נעימה חנאווי-כראם

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט הבכיר צ' סגל) בעפ"ת 38721-05-15 מיום 4.8.2015, במסגרתו נדחה ערעורו של המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום לתעבורה בירושלים (השופט נ' מהנא) בתת"ח 77-03-13 מיום 21.4.2015, ועל החלטות הביניים שנכללו בו, עליהן יפורט להלן.

רקע עובדתי

עמוד 1

2. נגד המבקש וחברת ההסעות בה הועסק (להלן: חברת ההסעות) הוגש כתב אישום מתוקן לבית משפט השלום לתעבורה בירושלים, אשר ייחס להם עבירה של התנהגות שאינה הולמת נהג המורשה להסיע נוסעים ברכב ציבורי, לפי תקנה 416 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 ובצירוף סעיף 62(1) וסעיף 68 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961. על פי עובדות כתב האישום, חברת ההסעות ביצעה הסעות מיוחדות ממרכז הקליטה בישוב מבשרת ציון לבתי ספר בעיר ירושלים באמצעות אוטובוס זעיר פרטי (להלן: האוטובוס), והמבקש הועסק בה כנהג ההסעות האלה. על פי המתואר, ביום 15.1.2012, בשעה שהמבקש הסיע ילדים באוטובוס, הוא אמר לשתיים מהילדות, בנות 12 שנים (להלן: המתלוננות), אמירות מעליבות בעלות אופי גזעני, על רקע מוצאן האתיופאי. כמו כן, תואר כי המבקש הפלה את הילדים ממוצא אתיופי שנסעו עמו ברכב ההסעות, בכך שדרש מהם לשבת בחלקו האחורי של הרכב והרחק ממנו. לחברת ההסעות יוחסה אחריות פלילית למעשיו של המבקש מכוח סעיפים 22 ו-23 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שכן העבירה בוצעה במהלך מילוי תפקידו בחברה.

השתלשלות ההליכים

3. בשל חשיבותה של השתלשלות ההליכים המשפטיים להכרעה בבקשה זו, ראיתי לנכון לעמוד עליה בפירוט מסוים, באותן נקודות אשר רלבנטיות לטענות המועלות בבקשה (וראו פירוט מלא של השתלשלות ההליכים, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי מיום 4.8.2015, בעמ' 2-7). בנוסף, יוער כי במהלך ההליכים בוטל האישום נגד חברת ההסעות, והיא לא הורשעה בקשר לאירוע.

4. ביום 28.5.2013, נערך דיון ההקראה בבית משפט השלום לתעבורה, ובתשובתו לאישום, המבקש הודה באמירות שיוחסו לו בכתב האישום. מנגד, כפר בכך שדרש כי הילדים ממוצא אתיופאי יישבו בחלק האחורי של האוטובוס. בהמשך הדיון, הודיעה המשיבה - שיוצגה על ידי יחידת התביעות במשרד התחבורה - שנודע לה מפי המבקש, כי מתנהל נגדו הליך פלילי מקביל בגין אותה מסכת עובדתית בבית משפט השלום בירושלים (ת"פ 53557-01-13; להלן: התיק המקביל), שבו המשיבה יוצגה על ידי פרקליטות המחוז. לפיכך, המשיבה ביקשה לדחות את הדיון, על מנת לבחון אפשרות לאיחוד שני ההליכים. בית משפט השלום לתעבורה קיבל את בקשת המשיבה והורה על דחיית המשך הדיון.

5. בעקבות זאת, ביום 2.7.2013, הגישה המשיבה לבית משפט השלום לתעבורה "הודעה על חזרה מאישום" ובה ציינה, בין השאר, כי המבקש טרם השיב לאישום. לפיכך, ביקשה מבית המשפט לבטל את כתב האישום, בהתאם לסעיף 94(א) רישא לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן בהתאמה: חוק סדר הדין הפלילי; ו-בקשת הביטול). ביום 3.7.2013, הורה בית המשפט לתעבורה על ביטול כתב האישום, כמבוקש (להלן: החלטת הביטול). המבקש הגיש ערעור על החלטה זו לבית המשפט המחוזי בעפ"ת 33691-09-13, ובו טען כי חזרת המשיבה מהאישום נעשתה לאחר שהשיב לו, ועל כן, דינו זיכוי מהאישום בהתאם לסיפא לסעיף 94(א) לחוק סדר הדין הפלילי. ביום 26.11.2013, ביטל בית המשפט המחוזי (השופט הבכיר א' כהן) את החלטת הביטול בהסכמת הצדדים, והחזיר את הדיון לבית המשפט לתעבורה, כדי שיקיים דיון בבקשת הביטול "ויחליט אם מדובר בזיכוי או ביטול כתב האישום" (להלן: פסק הדין בערעור הראשון).

6. בעקבות פסק הדין בערעור הראשון, ביום 29.11.2013 הורה בית המשפט לתעבורה למשיבה להגיש מחדש את בקשתה, כשהיא מנומקת. ביום 15.12.2013 הגישה המשיבה את נימוקיה, ובהם ציינה כי בקשת הביטול הוגשה על ידה מתוך רצון למנוע כפל הליכים בעניינו של המבקש, אך לא הייתה לה כוונה לא למצות עמו את הדין.

לפיכך, המשיבה ביקשה כי התיק ייגנז - כך שידון התיק המקביל בלבד - או שיורשע המבקש על סמך הודאתו החלקית מיום 28.5.2013. המבקש הגיב לנימוקי המשיבה, וטען כי על פי פסק הדין בערעור הראשון, הסוגיה היחידה אשר הועמדה לדיון היא האם תוצאת חזרת המשיבה מהאישום היא ביטול כתב אישום או זיכוי מוחלט. בדיון בפני בית המשפט לתעבורה מיום 9.1.2014, חזרה המשיבה על כך שכוונתה בהגשת בקשת הביטול הייתה להביא למניעת כפל הליכים, ובהתאם לכך, הדגישה כי אם לא ניתן לגנוז את ההליך, היא מבקשת לחזור בה מהבקשה ולהותיר את האישום נגד המבקש על כנו.

7. ביום 12.1.2014, ניתנה החלטת בית משפט השלום לתעבורה (השופטת מ' קסלסי). בהחלטתו, בית המשפט ביקר את המשיבה על התנהלותה הרשלנית, שהתבטאה בהגשת שני כתבי אישום בגין אותה עבירה בשל חוסר תיאום בין זרועות התביעה השונות, כמו גם בניסוח הרשלני של בקשת הביטול. עם זאת, בית המשפט לתעבורה קיבל את טענת המשיבה כי כוונתה בבקשת הביטול הייתה למנוע כפל דיונים, ועל כן, קיבל את בקשתה לחזור בה מבקשת הביטול והותיר את האישום נגד המבקש על כנו. טענת המבקש לפיה סמכותו של בית המשפט לתעבורה הוגבלה בפסק הדין בערעור הראשון נדחתה, ונקבע כי משבטלה החלטת הביטול והדיון הוחזר לבית המשפט לתעבורה, הייתה המשיבה זכאית לבקש לחזור בה מבקשת הביטול. עוד נקבע כי המבקש, בהתנגדותו לחזרה מבקשת הביטול, מנסה "לאחוז את החבל משני קצותיו" בכך שהוא טוען מחד כי בבקשת הביטול נטענה טענה שגויה לפיה טרם השיב לאישום, ומאידך הוא טוען כי בית המשפט מחויב להסתמך על בקשה שגויה זו, ולהורות על זיכוי. בנוסף, כדי להבטיח שזכויות המבקש לא ייפגעו, קבע בית המשפט לתעבורה את התיק להקראה נוספת של כתב האישום ביום 13.2.2014.

יוער, כי החלטה זו של בית המשפט לתעבורה מהווה את לב בקשת רשות הערעור שלפניי, ועל כן היא תיקרא להלן ההחלטה העיקרית.

8. מועד דיון ההקראה הנוספת נדחה מספר פעמים לבקשת המשיבה, כאשר הנימוק לכך היה שהוגש בבית משפט השלום, במסגרת התיק המקביל, כתב אישום אשר כלל גם את העבירה בה הואשם המבקש בבית המשפט לתעבורה. המבקש, מצדו, התנגד לבקשות הדחייה, וביקש לבטל את ההקראה הנוספת של כתב האישום, להרשיע אותו על יסוד הודאתו מיום 28.5.2013 ולקבוע מועד לשמיעת טיעונים לעונש. רק ביום 15.1.2015 בית המשפט לתעבורה הורה למבקש להשיב לכתב האישום נגדו. המבקש הודה פעם נוספת באמירת האמרות הגזעניות בלבד, ובית המשפט לתעבורה הרשיע אותו על סמך הודאתו בעובדות. ביום 21.4.2015, נגזר דינו של המבקש, והושת עליו העונש הבא: קנס בסך 5,000 ש"ח; פסילה מקבלת רישיון נהיגה ברכב ציבורי למשך שישה חודשים; התחייבות כספית בסך 50,000 ש"ח; ופיצוי לכל אחת מהמתלוננות בסך של 8,000 ש"ח.

9. המערער ערער על פסק הדין לבית המשפט המחוזי (להלן: הערעור השני). טענתו העיקרית במסגרתו הייתה כי ההחלטה העיקרית ניתנה בחוסר סמכות, תוך חריגה מההסכמה הדיונית ומההנחיות שניתנו על ידי בית המשפט המחוזי בערעור הראשון - ועל כן, דינה בטלות. נוכח טענה זו, סבר המבקש כי גם דינן של ההחלטות ופסק הדין שניתנו לאחר ההחלטה העיקרית להתבטל. לחלופין, המבקש ערער על חומרת העונש שנגזר עליו. ביום 4.8.2015, דחה בית המשפט המחוזי את הערעור על שני חלקיו, לאחר שניתח באריכות את השתלשלות ההליכים בעניינו של המבקש. תחילה, בית המשפט המחוזי בחן את פסק הדין בערעור הראשון, וקבע כי מוקד פסק הדין הוא בביטול החלטת בית המשפט לתעבורה לבטל את כתב האישום. בית המשפט המחוזי ציין כי אין להיתפס לפרשנות לשונית דקדקנית של פסק הדין, וכי יש לבחון את הרוח אשר עלתה ממנו - והיא החזרת הדיון לבית המשפט לתעבורה, כדי לבחון מחדש את בקשת הביטול של המשיבה, בשל השגיאות שנפלו בה. על כן, בית המשפט המחוזי מצא כי בית המשפט לתעבורה היה מוסמך

לקבל את בקשת המשיבה לחזור בה מהחזרה מכתב האישום, ולהורות על הותרת כתב האישום על כנו. כמו כן, בית המשפט המחוזי חזר על הקביעה כי המבקש אינו יכול לאחוז בחבל משני קצותיו, ולטעון שתי טענות משפטיות הסותרות זו את זו.

בנוסף, בית המשפט המחוזי העלה מיוזמתו את השאלה האם עומדת למבקש הגנה מן הצדק, נוכח הפגמים בהתנהלותה של המשיבה בעניינו, אשר התבטאו בהגשת שני כתבי אישום בגין אותה מסכת עובדתית; הרשלנות בניסוח בקשת הביטול; והותרת כתב האישום בבית המשפט לתעבורה על כנו במשך 11 חודשים, תוך הגשת בקשות דחייה רבות – חרף העובדה שכתב האישום בבית משפט השלום תוקן, כך שיכלול את אותן עבירות. בית המשפט המחוזי מצא כי זכויות המבקש לא נפגעו למרות הפגמים שנפלו בהליך, וכי הוא זכה למשפט הוגן. בפרט, בית המשפט המחוזי התייחס לכך שהאישום נגד המבקש בתיק המקביל בוטל בשל סיכון כפול, על רקע הרשעתו בבית המשפט לתעבורה. כמו כן, נדחה ערעור המבקש על גזר דינו – בית המשפט המחוזי מצא כי בית המשפט לתעבורה אמנם התייחס בגזר הדין לעובדות בהן המבקש לא הודה, אולם סבר כי העונש אשר הושת היה סביר, ושיקף כראוי את חומרת המעשים בהם הודה.

הבקשה למתן רשות ערעור

10. בבקשה שלפניי, עותר המבקש מבית משפט זה ליתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי. בבקשתו, מעלה המבקש מספר סוגיות, אשר לטעמו מצדיקות מתן רשות ערעור. ראשית, המבקש טוען נגד תוקפה של ההחלטה העיקרית. הוא חוזר על טענתו כי בית המשפט לתעבורה לא היה מוסמך להכריע בשום שאלה, זולת השאלה האם תוצאת חזרתה של המשיבה מהאישום היא זיכוי או ביטול האישום, וזאת נוכח לשון פסק הדין בערעור הראשון. בפרט, המבקש גורס כי בית המשפט לתעבורה לא היה מוסמך לקבל את בקשת המשיבה לחזור בה מהחזרה מכתב האישום, שכן בקשה זו חרגה מהסכמת הצדדים ומפסק הדין בערעור הראשון. על כן, המבקש סבור כי דין ההחלטה העיקרית הוא בטלות, בשל העדר סמכות לתתה. בהמשך לכך, הוא מבקש את ביטול ההחלטות שניתנו לאחריה. בנוסף, המבקש טוען כי הקביעה שהמשיבה ביקשה לחזור בה מהבקשה לביטול אינה מתיישבת עם ניסיונותיה לחזור בה מההליך בבית המשפט לתעבורה, כדי לנהל את התיק באופן מאוחד בבית משפט השלום. לעמדתו, ניסיונות אלה מעידים על כך שרצונה של המשיבה היה בחזרה מהאישום בבית המשפט לתעבורה, ולא בחזרה מבקשה זו.

11. כמו כן, המבקש מפנה לדברי בית המשפט המחוזי, במסגרת הערעור השני, בהם צוין כי החלק המרכזי בערעור השני הוא השאלה האם במקרה שלפניו מדובר בזיכוי או בביטול שאינו בגדר זיכוי. לשיטת המבקש, על אף ששאלה זו הועמדה על ידי בית המשפט המחוזי בשני הערעורים כשאלה המרכזית, היא כלל לא הוכרעה בשני פסקי הדין מושא הבקשה שלפניי.

12. עוד טוען המבקש כי המשיבה לא הייתה רשאית להעלות בפני בית המשפט לתעבורה את קיומו של התיק המקביל. לעמדתו, המשיבה טענה בכך טענת סיכון כפול או כפל אישום, שהן טענות הגנה, אשר רק הנאשם יכול להעלותן. כן סבור המבקש, כי בית המשפט לתעבורה שגה בכך שאפשר למשיבה לטעון לגופו של ההליך המקביל. לטענתו, מהכלל האוסר על חשיפת גיליון הרשעות של נאשם אשר טרם הוכרע דינו, ניתן ללמוד מקל וחומר כי אין לחשוף את קיומו של תיק שטרם הוכרע. טענה נוספת בפי המבקש היא כי הערכאות הקודמות שגו בכך שלא הביאו בחשבון במסגרת הטיעונים לעונש את טענותיו בדבר הגנה מן הצדק ואכיפה בדרנית בניהול ההליך נגדו על ידי המשיבה.

13. המשיבה, מנגד, סומכת את ידה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ועל הנימוקים המובאים בו. לשיטתה, בקשת המבקש אינה עומדת בתנאים למתן רשות ערעור, והטענות המועלות בה נוגעות לנסיבות המקרה הפרטני, שנדונו ונדחו על ידי בית המשפט המחוזי בפסק דינו. בפרט, המשיבה סבורה כי פסק הדין בערעור הראשון לא הגביל את סמכותו של בית המשפט לתעבורה, אלא התווה מסגרת כללית לדיון, בגדרה היה בית המשפט לתעבורה מוסמך לקבל את בקשתה לחזרה מבקשת הביטול. כמו כן, היא מדגישה כי למבקש לא נגרם עיוות דין כלשהו בשל השתלשלות ההליכים. על יסוד האמור, המשיבה סבורה כי יש לדחות את בקשתו בכל הנוגע לסמכות בית המשפט לתעבורה להחליט את ההחלטה העיקרית.

באשר לטענת המבקש בדבר הגנה מן הצדק ואכיפה בררנית, המשיבה מציינת כי מדובר בטענה המכוונת כלפי חומרת העונש, שאינה מקימה עילה למתן רשות ערעור. לגופו של עניין, המשיבה סבורה כי לא התקיימו בעניינו של המבקש התנאים המקימים הגנה מן הצדק, וכי נסיבות המקרה – ובפרט חומרת העבירה שבה הוא מואשם – מטות את הכף לכיוון אי-התערבות בעונשו.

דיון והכרעה

14. אין בידי לקבל את הבקשה למתן רשות ערעור. הלכה היא, כי אין מעניקים רשות לערעור שני, אלא אם עולה סוגיה עקרונית בעלת חשיבות כללית, בין משפטית ובין ציבורית (ראו: בר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982)), או אם ישנם שיקולי צדק ייחודיים בנסיבות המקרה (ראו: רע"פ 5066/09 אוהיון נ' מדינת ישראל (22.4.2010)). אינני סבור כי הבקשה שלפניי מעוררת שאלה עקרונית כאמור, אשר עשויה להצדיק דיון בערכאת ערעור שנייה.

15. בחינת הטענות אותן מעלה המבקש בבקשתו מגלה כי מדובר בטענות אשר הוכרעו, הלכה למעשה, בשתי הערכאות הקודמות. כמפורט לעיל, הן בית המשפט המחוזי בערעור השני, והן בית המשפט לתעבורה בהחלטה העיקרית, ניתחו את פסק הדין בערעור הראשון ודחו את פרשנותו של המבקש – לפיה בית המשפט לתעבורה היה מוסמך לדון רק בשאלה האם יש לזכות את המבקש או להסתפק בביטול כתב האישום נגדו. בית המשפט המחוזי קבע במפורש כי החזרת הדיון לבית המשפט לתעבורה נועדה לבחון מחדש את בקשת הביטול של המשיבה, נוכח השגיאות אשר נפלו בה והוצגו בפני בית המשפט המחוזי במסגרת הערעור הראשון. מכאן, שהשאלה העקרונית אותה מעורר המבקש בדבר חריגת הערכאה הדיונית מהנחיות ערכאת הערעור כלל לא מתעוררת במקרה שלפניי, וטענותיו תוקפות למעשה את האופן בו פירשו שתי הערכאות הקודמות את פסק הדין בערעור הראשון. טענה זו היא טענה הנוגעת לנסיבות המקרה הקונקרטי, ואינה מצדיקה רשות ערעור בגלגול שלישי. בהמשך לכך, משנקבע כי בית המשפט לתעבורה היה מוסמך לקבל את הבקשה לחזרה מבקשת הביטול, כלל לא היה צורך להכריע בשאלה הפרשנית אותה העלה המבקש בדבר לשונו של סעיף 94(א) לחוק סדר הדין הפלילי, ולכן אינני מוצא בכך כל פגם.

16. באשר לטענת המבקש בדבר הגורם הזכאי להעלות טענת סיכון כפול, לא מצאתי כי המשיבה העלתה טענה כזו בשלב כלשהו של ההליכים – ועל כן, סוגיה זו כלל לא מתעוררת במקרה שלפניי. כפי שצוין בשתי הערכאות הקודמות, המשיבה העלתה את נושא התיק המקביל מתוך רצון למנוע פגם דיוני – הגשת שני כתבי אישום נגד המבקש בגין אותו אירוע – ולא מתוך טענה לקיומו של סיכון כפול בתיק הנדון. אמנם רצון זה יושם באופן רשלני, אך אין בו כדי

להלום את טענת המבקש, ממנה משתמע כי בנסיבות הדומות למקרה שלפניי, המשיבה אינה יכולה לחזור בה מפגם דיוני כאמור, אלא על דרך של זיכוי. מכל מקום, אף טענה זו היא טענה אשר נוגעת, למעשה, לנסיבות המקרה הקונקרטי, ואינה מצדיקה מתן רשות ערעור.

17. נותרה טענת המבקש כי הערכאות הקודמות לא הביאו בחשבון כשיקול לזכותו את טענותיו בדבר הגנה מן הצדק בשל התמשכות ההליכים נגדו ובדבר אכיפה בדרגית בשל אי מיצוי הדין עם חברת ההסעות. כבר נפסק בפסיקת בית משפט זה כי טענות לעניין חומרת העונש אינן מקימות עילה למתן רשות ערעור, אלא במקרים של סטייה ניכרת ממדיניות הענישה (רע"פ 2275/15 אברמוב נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (5.5.2015); רע"פ 2136/14 מוסא נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (24.3.2014)). סבורני כי המקרה הנוכחי אינו נמנה על אותם מקרים. שתי הערכאות הקודמות עמדו בהרחבה על מכלול השיקולים בעניינו של המבקש, ובפרט על התנהלותה הבעייתית של המשיבה בניהול ההליכים – אולם מצאו כי בנסיבות העניין, חומרת אמירתו של המבקש גוברת על התמשכות ההליכים, ומצדיקה את העונש שהוטל עליו. איני מוצא מקום להתערבות גם במסקנה זו, ועל כן דין בקשת רשות הערעור להידחות.

18. סוף דבר, הבקשה נדחית. משכך, ממילא בקשת עיכוב ביצוע גזר הדין מתייתרת. יוער, כי בפסק הדין בערעור השני לא צוין מועד להפקדת רישיונו של המבקש לנהוג ברכב ציבורי. ככל שהמבקש טרם עשה זאת, עליו להפקיד את רישיונו האמור, לא יאוחר מיום 22.11.2015.

ניתנה היום, ג' בכסלו התשע"ו (15.11.2015).

ש ו פ ט